

Психологічні особливості сімейних стосунків у гомосексуальних пар

Григорій Фуніков

магістрант кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: FunikovHV@krok.edu.ua

Юрій Живоглядов

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: YuriyGo@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-6763-2737

Сімейні стосунки гомосексуальних пар стають предметом зростаючого наукового інтересу не лише в рамках зарубіжної, але й сучасної української психології, однак системні міждисциплінарні аналізи цього феномена досі залишаються обмеженими. Актуальність теми зумовлена тим, що моделі партнерства, стабільності та емоційної взаємодії у ЛГБК+ пар виявляють ряд специфічних рис, які недостатньо відображені в традиційних гетеронормативних теоріях сім'ї. Українські фахівці (зокрема, М. Дворник, О. Кочубейник, Т. Говорун) підкреслюють, що сучасна психологія поступово рухається до концептуально інклюзивних моделей сім'ї, проте емпірична база стосовно гомосексуальних партнерств в Україні все ще фрагментарна. Це створює ситуацію, коли практичні психологи мають запит від клієнтів ЛГБК+ спільноти, але обмежений інструментарій, що прямо впливає на якість допомоги.

Міжнародні дослідження пропонують значно ширший спектр матеріалів, який дозволяє уточнити, чому саме стосунки одностатевих пар варто аналізувати як окреме, хоч і не протиставне, явище. Наприклад, гомосексуальні пари формують системи взаємодії, в яких роль стигми, соціального тиску та інтерсекційних факторів (ідентичність, статус, культурний контекст) значно масштабніша, ніж у гетеросексуальних партнерств (*Handbook of LGBTQ-Affirmative Couple and Family Therapy* (Routledge, 2022)). Як консультант, автор цих тез погоджується з позицією дослідників: у психотерапевтичному процесі гомосексуальні пари часто демонструють високий рівень відвертості, але одночасно несуть тривалу історію прихованості та досвіду дискримінації, що прямо формує шаблони прив'язаності, комунікації та стратегій подолання конфліктів.

Психоаналітичний підхід, представлений у *Same-Sex Couples and Other Identities: Psychoanalytic Perspectives* (Routledge, 2022), розширює уявлення про внутрішню динаміку таких стосунків. З психоаналітичної перспективи одностатеві пари нерідко створюють «дзеркальні ідентичності», де партнер стає фігурою, через яку проживається власний досвід стигматизації, бажаності та сприйняття «нормальності». Ці процеси не є патологічними – навпаки, вони репрезентують адаптивні механізми, які відображають специфіку соціалізації ЛГБК+ людей у суспільстві, де їхня сімейність не завжди визнається легітимною. В українських умовах ця проблема посилюється тим, що відповідні дослідження

та психологічні інструменти все ще не представлені у широкому академічному обігу.

Соціально-психологічний контекст гомосексуальних стосунків залишається ключовим для аналізу. Дослідження *The Social Science of Same-Sex Marriage* (Routledge, 2022) демонструють, що легалізація шлюбів чи партнерств істотно впливає на стабільність стосунків, знижує рівень прихованості та нормалізує розподіл ролей у парі. В Україні з цим аспектом пов'язаний значний виклик: юридична відсутність статусу партнерства створює додатковий рівень вразливості у сфері прийняття рішень, розподілу ресурсів, планування батьківства та переживання криз. Як зазначають українські соціологи (Г. Скляренко, Н. Паніна), відсутність державного визнання впливає навіть на питання повсякденної безпеки та соціального статусу, що відображається на стресовій насиченості стосунків.

Особливої уваги заслуговує питання меншості в межах меншості – тобто гомосексуальних пар, які прагнуть батьківства або вже виховують дітей. У збірнику *Parenting and Couple Relationships Among LGBTQ+ People in Diverse Contexts* (Springer, 2021) наголошується, що батьківство в ЛГБК+ сім'ях не підсилює конфлікти, як часто припускають традиційні моделі, а навпаки — сприяє зміцненню партнерства за умови соціальної підтримки. Проте у контекстах із високим рівнем стигматизації (що характерно і для України) функції батьківства можуть ставити пару перед додатковими викликами приватності, безпеки та доступу до медичних або юридичних сервісів. З практичного досвіду консультанта автор вбачає, що саме ці питання найчастіше стають основою запитів до психолога.

Проблема гей-самотності (*Gay Loneliness*, Highline, HuffPost) є одним із найбільш недооцінених аспектів, який має прямий вплив на стабільність сімейних стосунків. Дослідження демонструють парадокс: гомосексуальні чоловіки, які часто мають ширші соціальні мережі, одночасно демонструють вищий рівень переживання самотності, сорому та внутрішньої критики. У терапевтичному процесі це проявляється як висока чутливість до відкидання, унікальний баланс між близькістю та автономією, а також намагання компенсувати зовнішню невпевненість через ідеалізацію або надконтроль у партнерстві. Цей феномен потребує глибшого вивчення саме в українських реаліях, де дослідження внутрішньої гомофобії та впливу стигми на сімейні системи все ще недостатні.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сімейні стосунки у гомосексуальних пар мають власну структуру ризиків і ресурсів, яка відрізняється від гетеросексуальних стосунків не в частині “патології”, а в частині **умов розвитку, соціального контексту та історичних моделей взаємодії з оточенням**. Сучасні зарубіжні дослідження пропонують широкі теоретичні рамки та практичні інтервенції, однак українська психологічна наука має запит на формування локальних емпіричних моделей, адаптованих до вітчизняного соціокультурного поля. Метою автора надалі є формування психологічної моделі підтримки гомосексуальних пар, яка базуватиметься на даних західних досліджень, але

при цьому враховуватиме український контекст, рівень соціальної підтримки, юридичні обмеження та особливості стигматизації. Підкреслюється потреба як у подальших міждисциплінарних дослідженнях, так і в розробці практично орієнтованих рекомендацій для консультативних психологів, які працюють з ЛГБК+ парами.

Список використаних джерел

1. Harvey, R., Murphy, M. J., Bigner, J. J., & Wetchler, J. L. (Eds.). (2021). *Handbook of LGBTQ-affirmative couple and family therapy*. Routledge.
2. McCann, D. (Ed.). (2021). *Same-sex Couples and Other Identities: Psychoanalytic Perspectives*. Routledge.
3. de Moraes, N. A., Scorsolini-Comin, F., & Cerqueira-Santos, E. (Eds.). (2022). *Parenting and couple relationships among LGBTQ+ people in diverse contexts*. Springer Nature.
4. Hoy, A. (2021). *The Social Science of Same-Sex Marriage*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003089995>
5. *The Epidemic of Gay Loneliness*. (2017, October 9). Highline, HuffPost. <https://highline.huffingtonpost.com/articles/en/gay-loneliness/>